

werkgroep DGA
Kring van Pensioenspecialisten

uitfasering pensioen in eigen beheer
PENSIOEN 1-2-3 VOOR DE DGA

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doel van deze paper	3
1.2	Pensioen 1-2-3 voor de DGA	3
2	Laag 1: Samenvatting langs tien inventarisatievragen.....	4
2.1.	Keuzemogelijkheden voor de DGA per 1 juli 2017	4
2.1.1	Premievrij voortzetten	4
2.1.2	Afkoop	4
2.1.3	Oudedagsverplichting	4
2.2.	Tien inventarisatievragen	5
3	Laag 2: Thematische verdieping	6
3.1	Introductie.....	6
3.2	Het DGA-pensioengetal	6
3.3	Het pensioen premievrij voortzetten.....	7
3.4	Afstempelen naar fiscale waarde en vervolgens afkopen	8
3.5	Afstempelen en omzetten in een oudedagsverplichting	9
3.6	Onbepaald eigen beheer.....	10
4	De partnerbescherming.....	12
4.1.	De partner staande het huwelijk.....	12
4.2.	DGA pensioen en scheiding.....	12
4.3.	Partner en de Wet uitfasering	13
4.3.1.	Relationele solidariteit als vertrekpunt	13
4.3.2.	Belangenafweging stakeholders	13
4.3.3.	Geen directe afrekening op het omzettingsmoment	13
4.3.4.	Robuuste regeling af te stemmen op huwelijksgoederenregime	14
4.3.5.	Meewegen dekking en ontwikkeling van de dekking in de tijd.....	14
4.3.6.	Intuitief genoeg om goed uit te kunnen leggen	14
4.4.	Bestaande gevallen van scheiding.....	15
5	Keuzemogelijkheden en omstandigheden	16
6	Laag 3: Toekomstige opbouw van pensioen	17
6.1	Inleiding	17
6.2	Verzekeren van een pensioenregeling	17
6.3	Sluiten van een lijfrente bij een bank, verzekeraar of beleggingsinstelling.....	17
6.4	Vermogen opbouwen in privé	18
6.5	Vermogen opbouwen in de B.V.	18
7	Afsluiting.....	19
8	Verantwoording van deze notitie	19

1 Inleiding

Op 1 april 2017 is de Wet Uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen ingegaan. Deze wet maakt een eind aan de mogelijkheid voor directeuren-grotaandeelhouders (hierna: DGA) om onder voorwaarden pensioen op te bouwen in de eigen vennootschap. Ook wel pensioen in eigen beheer genoemd. Voor zover er nog in eigen beheer pensioen wordt opgebouwd, gold er tot 1 juli 2017 een coulancetermijn om de opbouw te staken. Na 1 juli 2017 heeft de DGA nog de tijd tot 31 december 2019 om in deze overgangperiode de keuze te maken uit de verschillende vormen van afwikkeling van het in eigen beheer gehouden pensioen die de wet mogelijk maakt.

1.1 Doel van deze paper

Met deze paper beoogt de werkgroep DGA van de Kring van Pensioenspecialisten (KPS) een beeld te vormen van de vele factoren en overwegingen die spelen in het besluitvormingsproces omtrent het in eigen beheer opgebouwde pensioen. De werkgroep geeft specialisten handvatten om de aspecten die buiten diens specialisatie vallen te kunnen duiden. Daarbij merkt de werkgroep op in deze paper niet te streven naar een gedetailleerde analyse van elk terrein. Daarvoor is het pensioendossier van de DGA te omvangrijk. In deze paper zoekt de werkgroep naar de grootste gemene deler: Welke onderdelen verbinden de DGA's met elkaar? De paper faciliteert (pensioen)adviseurs het gesprek te voeren met professionals én DGA's over diverse aspecten van het pensioen in eigen beheer.

1.2 Pensioen 1-2-3 voor de DGA

- Het eerste niveau geeft globaal inzicht in de problematiek aan de hand van een samenvatting van 10 gespreksvragen.
- Het tweede niveau gaat gedetailleerd in op verschillende aspecten en biedt handvatten voor advies over:
 - het fiscale keuzeproces,
 - de invloed van de in eigen beheer gehouden pensioenvoorziening op het totale oudedagsbudget,
 - de positie van de partner en de ex-partner en de invloed van het huwelijksgoederenregime.
 - keuzemogelijkheden en omstandigheden
- In de derde laag gaan we in op de mogelijkheden voor wat betreft toekomstige pensioenopbouw voor de DGA.

2 Laag 1: Samenvatting langs tien inventarisatievragen

Vanaf 1 april 2017 is het in de eigen vennootschap opbouwen van een pensioenvoorziening – ook wel pensioen eigen beheer genoemd - niet meer mogelijk. Vanaf dat moment is de DGA aangewezen op een pensioenverzekeraar als hij pensioen wil opbouwen, of, anderszins, via een individuele lijfrentevoorziening of vermogensvorming in de B.V. of privé. Iedere keuze hangt af van de beschikbaarheid van vermogen dat kan worden gealloceerd voor de oudedagvoorziening en de verdien capaciteit van de DGA.

2.1. Keuzemogelijkheden voor de DGA per 1 juli 2017

2.1.1 *Premievrij voortzetten*

Afwikkeling van de opgebouwde pensioenaanspraken of al ingegane pensioenen volgens het bestaande pensioenregime. De pensioenen worden, vanaf het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, levenslang uitgekeerd aan de DGA en na het overlijden van de DGA een levenslang partnerpensioen aan de partner wanneer dit is toegezegd.

2.1.2 *Afkoop*

Prijsgeven van de aanspraak op het pensioen tot het niveau van de fiscale balanswaarde van de pensioenen, gevolgd door een verzoek aan de vennootschap om de fiscale balanswaarde af te kopen en, onder inhouding van loonbelasting, aan de DGA uit te keren.

Afhankelijk van het moment waarop tot afkoop wordt overgegaan wordt een deel van de afkoopwaarde vrijgesteld van loonheffing:

- Voor 2017 geldt deze vrijstelling voor 34,5% van de fiscale balanswaarde op het moment van afkoop (tot een maximum van 34,5% van de fiscale balanswaarde op 31 december 2015),
- Voor 2018 geldt een korting van 25%,
- voor 2019 19,5%.

2.1.3 *Oudedagsverplichting*

Prijsgeven van de aanspraak op het pensioen tot het niveau van de fiscale balanswaarde van de pensioenen, gevolgd door het omzetten van de fiscale balanswaarde in een aanspraak ingevolge een oudedagsverplichting (ODV). Deze ODV is eenvoudige vorm van sparen voor later en is erop gericht om de DGA, bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd, een tijdelijke uitkering gedurende 20 jaar uit te keren. Een uitkering die, bij voortijdig overlijden van de DGA wordt uitgekeerd aan diens erfgenamen (Dat is niet per definitie de partner).

De hiergenoemde handeling van prijsgeven, heeft betrekking op het verschil tussen de bedrijfseconomische waarde (=commerciële waarde) van het pensioen en de voor het pensioen geldende fiscale balanswaarde die geldt voor de aangifte vennootschapsbelasting. Dit verschil wordt de pensioen- of dividendklem genoemd. De klem op een deel van het vermogen van de vennootschap waarvoor in het verleden geen aftrek is toegestaan in de vennootschapsbelasting maar wel bestemd is voor het te allen tijde moeten nakomen van de pensioenverplichting door de vennootschap. Door het prijsgeven van die klem, speelt de onderneming vermogen vrij. Vermogen dat eventueel voor een ander doel dan de oudedag kan worden aangewend.

Indien er sprake is van een gesplitste uitvoering van het pensioen waarbij een deel van het pensioen via een kapitaal- of beleggingsverzekering wordt uitgevoerd door een pensioenverzekeraar en het restant in eigen beheer wordt uitgevoerd, wordt uiterlijk op 1 juli 2017 het in eigen beheer gehouden

deel gefixeerd. Op dat deel zijn de genoemde keuzes van toepassing. Tot 31 december 2017 heeft de DGA vervolgens de keuze hoe de fixatie wordt vormgegeven en legt dit op een correcte wijze vast. Om te bepalen wat de juiste keuze is, is het wenselijk dat een maatwerkadvies wordt opgesteld. Daarbij zijn in de volgende aspecten van belang.

2.2. Tien inventarisatievragen

1. Is er sprake van een goed gedekt, of ondergedekt pensioen? Beschikt de onderneming over liquiditeiten om daadwerkelijk tot afkoop over te gaan? De loonbelasting moet immers direct worden afgedragen.
2. Is er sprake van (hoge) rekening-courant schulden van de DGA met de vennootschap? Afkoop kan helpen de rekening-courant schuld in te lossen.
3. Is er sprake van een gedeeltelijk verevend pensioen voor een of meerdere ex-partners? Werkt de ex-partner mee met het prijsgeven van het pensioen zonder afdoende compensatie?
4. De partner moet al dan niet instemmen afhankelijk van het huwelijksgoederenregime en de gemaakte keuze (de partner moet altijd instemmen en tekenen op het formulier van de belastingdienst). Is er sprake van een benadeling van de partner als gevolg van de keuze van de DGA en daarmee van schenking door de partner aan de DGA?
5. Blijft er een adequate inkomensvoorziening over voor de partner, als het partnerpensioen daadwerkelijk is verdwenen of is het noodzakelijk om hiervoor aanvullende voorzieningen, bijvoorbeeld een overlijdensrisicoverzekering, te realiseren?
6. Is er sprake van een uitkerend pensioen of is de DGA nog werkzaam? Hoe hoog is de resterende verdien capaciteit van de DGA?
7. Is de pensioenaanspraak van belang voor de oudedagsplanning van de DGA? Heeft de DGA andere financiële middelen om een adequate oudedag vorm te geven als het pensioen wordt prijsgegeven? Beschikt de DGA bijvoorbeeld over box 3- vermogen (spaargeld of belegd vermogen in privé) waarover al vermogensrendementsheffing verschuldigd is?
8. Is de DGA gedisciplineerd genoeg om, zonder fiscale prikkel geld opzij te zetten voor later?
9. Is het voor pensioen beklemd vermogen cruciaal voor de financiering van de onderneming? Afkoop leidt immers tot een 'cash out' naar privé. Eventueel kan de DGA dit weer teruglenen aan de vennootschap.
10. Wat is de gezondheidstoestand van de DGA?

Een goed advies kan alleen worden gegeven door inzicht in de (toekomstige) inkomens- en vermogenspositie en belastingclaims en vraagt derhalve om een financiële planning. Wanneer de advisering ook leidt tot productadvies en – bemiddeling is daarvoor een vergunning op grond van de Wet op het Financiële Toezicht verplicht.

3 Laag 2: Thematische verdieping

3.1 Introductie

De tweede laag van deze paper bestrijkt een thematische verdieping, langs de lijnen van de verschillende fiscale opties van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen. De opties zijn op hoofdlijnen beschreven in laag 1.

1. Premievrij voortzetten van de pensioenen en regulier afwikkelen volgens de wetgeving per 31 maart 2017.
De DGA kan het pensioen ook laten afstorten bij een pensioenverzekeraar tegen de op dat moment gehanteerde verzekeringstarieven.
2. Prijsgeven van het pensioen gevolgd door het laten afkopen van de pensioenschuld van de vennootschap jegens de DGA.
Dit houdt in dat de fiscale balanswaarde van de prijsgegeven pensioenen worden afgekocht door de vennootschap onder inhouding van loonbelasting.
3. Prijsgeven van het pensioen door het laten omzetten van de aanspraak op pensioen in een aanspraak ingevolge een oudedagsverplichting (ODV).
De fiscale balanswaarde van de prijsgegeven pensioenen is de startwaarde van deze ODV. De ODV wordt jaarlijks opgerent met een objectieve rentevoet, het u-rendement, en in 20 jaar uitgekeerd aan de DGA vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd en, na diens overlijden, uitgekeerd aan de erfgenamen van de DGA.

Hoewel het pensioen in eigen beheer een vergaande civiele overeenkomst is tussen de DGA als werknemer en diens vennootschap als werkgever, heeft de Wet nagenoeg uitsluitend betrekking op de fiscale consequenties van de genoemde keuzes. De wetgeving is helaas niet toereikend en heeft de DGA en de adviespraktijk geconfronteerd met een groot aantal losse eindjes. De haastⁱ waarmee de wet per 1 januari 2017 moest worden ingevoerd deed afbreuk aan de zorgvuldigheid. Dat wreekt zich in de implementatie van deze wet. Er zijn nog veel fiscale losse eindjes geconstateerd. In de 'vragen & antwoorden'ⁱⁱ en een Handreiking gaat de belastingdienst regelmatig in op de nog openstaande issues. De Wet is ingevoerd om een oplossing te bieden aan vennootschappen die over onvoldoende middelen beschikken om te allen tijde het in eigen beheer gehouden pensioen na te kunnen komen. Door de lage marktrente is een groot verschil ontstaan tussen de bedrijfseconomische waardering van de pensioenverplichting en de fiscale balanswaarde. De fiscale balanswaarde is de waarde van de verplichting op fiscale grondslagen die die is opgenomen in de fiscale balans voor de aangifte vennootschapsbelasting. Op grond van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving dient een vennootschap de pensioenverplichtingen 'going concern' te waarderen, met inachtneming van de gewogen gemiddelde rentevoet op hoogwaardige bedrijfsobligatiesⁱⁱⁱ. Deze rente ligt fors lager dan de voorgeschreven minimale rentevoet van 4% die geldt bij de fiscale waardebeoordeling. De bedrijfseconomische waardering is daardoor globaal drie keer de fiscale waarde.

Niet iedere vennootschap verkeert in onderdekking. Een belangrijke vraag bij de keuze tussen de verschillende opties is daarom of er voldoende liquiditeiten voorhanden zijn binnen de vennootschap en de hoogte van de solvabiliteitspositie. Een vennootschap waarvan de pensioenvoorziening tenminste gedekt is met voldoende middelen (commerciële dekkingsgraad >100%), biedt meer keuzes aan de DGA. Zijn er onvoldoende middelen aanwezig dan zullen de omstandigheden bepalen welke keuze de DGA kan maken. De DGA wordt in die situatie min of meer gedwongen naar een bepaalde keuze door het uitsluiten van andere mogelijkheden.

3.2 Het DGA-pensioengetal

Om de DGA en diens partner inzicht te geven in de impact van de keuzes op de persoonlijke pensioenplanning worden deze keuzes gevisualiseerd met een 'geconsolideerde privé balans' waarin *het DGA-pensioengetal* centraal staat. Het DGA-pensioengetal is een optelsom van alle netto

vermogensbestanddelen die gezamenlijk het persoonlijke pensioenvermogen van de DGA (en diens partner) vormen op het moment van besluitvorming. Dit criterium geeft inzicht in de vermogenspositie van privé en BV, voor en na de keuze uit de verschillende opties^{IV}. Deze methode wordt, in sterk vereenvoudigde vorm, in deze paper gebruikt. Hoe hoger het pensioengetal, hoe ruimer de oudedagsvoorziening.

3.3 Het pensioen premievrij voortzetten.

Het pensioen premievrij voortzetten vraagt om een goede vastlegging van de tot het moment van premievrij maken opgebouwde pensioenen inclusief de in het verleden toegekende onvoorwaardelijke en voorwaardelijke indexaties.

Indexaties vloeien dikwijls voort uit de in veel pensioenovereenkomsten opgenomen algemene bepaling dat de pensioenen, na ingang, zoveel mogelijk waarde- dan wel welvaartsvast worden gehouden. Voor het premievrij maken is de instemming van de partner niet vereist. Het niet nakomen van een indexatieverplichting wordt gelijkgesteld met het prijsgeven van het pensioen, met een naheffingsaanslag loonbelasting op grond van artikel 19b lid 1 wet Loonbelasting tot gevolg.

Hieronder is een vereenvoudigde balans van een onderneming opgenomen. De bedrijfseconomische verplichting is de pensioenschuld van de vennootschap aan een 50-jarige, getrouwde, DGA met een levenslang pensioen van € 50.000 per jaar. Deze pensioenschuld bedraagt € 800.000. De fiscale balanswaarde bedraagt € 317.000. Omwille van de eenvoud is de belastinglatentie in box 1 gesteld op 40% van de fiscale waarde van het pensioen. De werkelijke belastingdruk kan natuurlijk afwijken, afhankelijk van de totale financiële positie van de DGA en diens partner.

Privé-balans (x 1000) premievrij				Privé-balans (x 1000) premievrij			
		DGA pensioengetal	555			DGA pensioengetal	240
Pensioen	800	latentie pensioen (40%)	320	Pensioen	400	latentie pensioen (40%)	160
aandelen BV	100	latentie box II	25	aandelen BV	0	latentie box II	0
balanstotaal	900		900	balanstotaal	400		400
BV-balans (x 1000) premievrij 'goed gedekt'				BV-balans (x 1000) premievrij 'onderdekking'			
deelneming	500	eigen vermogen	100	deelneming	200	eigen vermogen	0
liquiditeiten	400	pensioenverplichting	800	liquiditeiten	200	pensioenverplichting	400
balanstotaal	900		900	balanstotaal	400		400

In bovenstaande balansen tonen we de problematiek van het PEB in volle omvang. Links de 'goed gedekte' vennootschap, rechts de vennootschap met een pensioen in onderdekking. De waarde van het pensioen wordt immers primair bepaald door de beschikbare middelen die tegenover het pensioen staan. Het pensioen kan, bedrijfseconomisch, nooit meer waard zijn dan hetgeen er aan middelen voorhanden is. "Mijn bedrijf is mijn pensioen". Op grond van de pensioenovereenkomst heeft de DGA recht op een pensioen van € 50.000. Maar gelet op de beschikbare middelen is dit maar voor de helft gedekt in de 'onderdekking'-variant.

In de praktijk komt het veelvuldig voor dat de DGA een rekening-courant schuld heeft opgebouwd bij de BV.

Onderstaande balans toont de situatie dat de BV in onderdekking geen liquiditeiten heeft maar alles is omgezet in een rekeningcourant vordering op de DGA. Aangezien de DGA in privé geen vermogen meer heeft, is de conclusie gerechtvaardigd dat het opgenomen saldo is geconsumeerd.

Privé-balans (x 1000) premievrij				Privé-balans (x 1000) premievrij met R.C. schuld			
		DGA pensioengetal	240			DGA pensioengetal	40
						R.C. schuld	200
Pensioen	400	latentie pensioen (40%)	160	Pensioen	400	latentie pensioen (40%)	160
aandelen BV	0	latentie box II	0	aandelen BV	0	latentie box II	0
balanstotaal	400		400	balanstotaal	400		400
BV-balans (x 1000) premievrij 'onderdekking'				BV-balans (x 1000) premievrij 'onderdekking' met R.C. vordering			
deelneming	200	eigen vermogen	0	deelneming	200	eigen vermogen	0
liquiditeiten	200	pensioenverplichting	400	R.C. vordering	200	pensioenverplichting	400
balanstotaal	400		400	balanstotaal	400		400

Het gevaar bestaat dat bij hoog opgelopen rekening-courantschulden de belastingdienst zou kunnen stellen dat de DGA een deel van het pensioen voortijdig heeft opgenomen, en daarmee op grond van artikel 19b een naheffingsaanslag Loonbelasting ter grootte van 72% van de commerciële verplichting ontvangt als de belastingdienst twijfelt of de DGA de rekening-courant schuld nog kan inlossen. Dat hangt namelijk sterk af van onder meer de andere vermogensbestanddelen in privé en de verdien capaciteit.

3.4 Afstempelen naar fiscale waarde en vervolgens afkopen

Bij afkoop van het prijsgegeven pensioen wordt de mogelijkheid geboden zonder fiscale sanctie eerder over het voor pensioen bestemde vermogen te beschikken onder inhouding van loonbelasting. Het defiscaliseren van pensioenvermogen is geen spel zonder nielen. Zeker als het vermogen daadwerkelijk met een pensioendoelstelling wordt belegd. Het vermogen in de BV was ooit bedoeld voor inkomen na de pensioendatum. Dat doel wijzigt niet doordat de fiscale regels wijzigen. Maar de verlokkingen van het consumeren van vrijgekomen vennootschappelijk vermogen lijken groot. De disciplinerende werking van de pensioenklem is met de afkoop verdwenen.

Vanzelfsprekend moet de partner van de DGA akkoord gaan met de afkoop van de pensioenen. De partner moet meetekenen voor akkoord op het verplichte informatieformulier dat binnen een maand na besluit tot afkoop (dan wel omzetting in een ODV) moet worden opgestuurd.

De afkoopsom wordt vastgesteld op basis van de fiscale balanswaarde. Om afkoop te stimuleren wordt een deel van de afkoopsom vrijgesteld. Deze vrijstelling bedraagt 34,5% van de fiscale balanswaarde - gemaximeerd op de stand per 31-12-2015 - in 2017, en neemt in 2018 en 2019 af tot respectievelijk 25% en 19,5%.

Stel, de fiscale balanswaarde bedraagt € 317.000. Dit is de bruto afkoopsom. De stand van de fiscale balanswaarde einde 2015 bedraagt € 300.000.
 Het onbelaste deel van de bruto afkoopsom bedraagt in 2017 34,5% van € 300.000 = € 103.500. Het deel van de afkoopsom dat wordt belast bedraagt € 317.000 -/- € 103.500 = € 213.500. Bij een progressief tarief van 52% bedraagt de af te dragen loonbelasting dus € 111.020. De DGA ontvangt een netto bedrag van € 205.980.

In het volgende overzicht trekken we de vergelijking van de 'goed gedekte' en 'onderdekkingsvariant' door in de situatie waarin de DGA besluit tot afkoop.

Privé-balans (x 1000) na afkoop				Privé-balans (x 1000) na afkoop			
		DGA pensioengetal	643	nog te vorderen op BV	117	DGA pensioengetal	268
box III	206			box III	89		
Pensioen	0	latentie pensioen (40%)	0	Pensioen	0	latentie pensioen (40%)	0
aandelen BV	583	latentie box II	146	aandelen BV	83	latentie box II	21
balanstotaal	789		789	balanstotaal	289		289
BV-balans (x 1000) na afkoop 'goed gedekt'				BV-balans (x 1000) na afkoop 'onderdekking'			
		eigen vermogen	583			eigen vermogen	83
deelneming	500			deelneming	200	nog uit te keren aan DGA	117
liquiditeiten	83	pensioenverplichting	0	liquiditeiten	0	pensioenverplichting	0
balanstotaal	583		583	balanstotaal	200		200

In de variant waarin de DGA een rekening courant schuld heeft van € 200.000 ontbreekt het de vennootschap aan liquiditeiten om zelfs de loonbelasting af te dragen. De afkoopvariant is dus niet mogelijk.

Kiest de DGA voor afkoop in 2017, dan stijgt het pensioengetal. Dit wordt veroorzaakt door de lagere belastingdruk over de afkoopsom. In de 'onderdekkingsvariant zijn de liquiditeiten volledig besteed aan de belasting over de afkoop en een gedeeltelijke uitbetaling van de netto-afkoopsom. Wanneer dit overblijvend vermogen ingezet gaat worden als oudedagsvoorziening –daar was het immers voor bedoeld- kan de box 3 heffing oplopen tot ruim 40% van het netto-bedrag. Ook het teruglenen van de netto-afkoopsom aan de BV levert belastingheffing op grond van de terbeschikkingstellingsregeling op. Het is belangrijk dat de DGA nadenkt over de wijze waarop hij het pensioenbudget in box III investeert of belegt. De DGA heeft daar als ondernemer met de nieuwe wetgeving meer vrijheid in, maar uiteindelijk moeten de investeringen en beleggingen leiden tot het inkomen dat nodig is.

Dit belang wordt nog groter als een relatief groot deel van het pensioengetal wordt gevormd door de vermogenswaarde van het al dan niet prijsgegeven pensioen. Dat is dan dé oudedagspijler van de DGA en diens gezin. Hoe meer risico's de DGA heeft gespreid over vrij vermogen in de BV en/of privé (box 3 vermogen bijvoorbeeld) hoe minder impactvol de keuze uiteindelijk is op het pensioengetal.

3.5 Afstempelen en omzetten in een oudedagsverplichting

De DGA die er om moverende redenen niet voor kiest om het pensioen af te kopen kan er voor kiezen om het prijsgegeven pensioen om te zetten in een aanspraak ingevolge een oudedagsverplichting (ODV). De ODV is min of meer een tussenvariant tussen niets doen en volledig afkopen. De ODV leidt uiteindelijk tot een tijdelijke periodieke uitkering, zodra de DGA de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt.

Deze uitkering is naar verwachting fors lager dan het pensioen. Daartegenover staat dat op het omzettingmoment de pensioenklem is verdwenen. Ook bij deze optie moet de partner een expliciete instemming geven. Daarnaast moet op het verplichte informatieformulier worden aangegeven of met de partner een afspraak is gemaakt over de verdeling van de ODV bij scheiding.

De ODV heeft kenmerken van een bancaire lijfrente in eigen beheer. De startwaarde van de ODV is gelijk aan de fiscale balanswaarde van het prijsgegeven pensioen. De ODV wordt jaarlijks opgerent met het u-rendement. Op het moment dat de AOW-gerechtigde leeftijd wordt bereikt, moet de ODV in 20 jaar worden uitgekeerd door de BV, tenzij de DGA en de BV eerder overeenkomen dat de ODV wordt afgestort in een lijfrente bij een verzekeraar, bank, beleggingsinstelling of beleggingsonderneming. Dan wordt het saldo afgewikkeld via het bestaande lijfrenteregime in de wet inkomstenbelasting.

Het interessante aan de ODV is dat er geen directe cash-out is naar de DGA in privé. Dat kan gunstig zijn vanuit fiscale planning waarmee het progressieve box III tarief wordt omzeild. Heffing in box 1 vindt pas plaats op het moment dat de ODV-uitkeringen ingaan. Op het moment dat de DGA overlijdt, voor of nadat de ODV is ingegaan, gaan de uitkeringen direct over op de erfgenamen. Dit hoeft niet per sé

de partner te zijn die in aanmerking zou zijn gekomen voor het partnerpensioen dat met de omzetting in de ODV ook is prijsgegeven.

Privé-balans (x 1000) premievrij				Privé-balans (x 1000) premievrij			
		DGA pensioengetal	659			DGA pensioengetal	284
ODV-aanspraak	317	latentie ODV (30%)	95	ODV-aanspraak	317	latentie ODV (30%)	95
aandelen BV	583	latentie box II	146	aandelen BV	83	latentie box II	21
balanstotaal	900		900	balanstotaal	400		400
BV-balans (x 1000) omget in ODV 'goed gedekt'				BV-balans (x 1000) omgezet in ODV 'onderdekking'			
deelneming	500	eigen vermogen	583	deelneming	200	eigen vermogen	83
liquiditeiten	400	ODV-verplichting	317	liquiditeiten	200	ODV-verplichting	317
balanstotaal	900		900	balanstotaal	400		400

In bovenstaande balansen is in beide varianten de impact van de omzetting in een ODV weergegeven. De stijging in het pensioengetal wordt wederom veroorzaakt door een tariefsvoordeel. Dit ontstaat doordat de belastingdruk op de ODV-uitkering hoogstwaarschijnlijk lager uitpakt. Er is in dit voorbeeld gerekend met een latentie van 30%. Een lage belastingdruk wordt veroorzaakt door het feit dat de ODV-uitkering veel lager is dan de pensioenuitkering. De waardesprong van de aandelen betekent dat naar verhouding een groter deel van het oudedagsbudget wordt gefinancierd door het vrije vermogen. De dividendruimte is vergroot. De omzetting in een ODV haalt een deel van de fiscale beklemming van het ondernemingsvermogen weg. Wat resteert is de ODV-klem. Een beklemming van het vermogen door de ODV-verplichting. Een beklemming die toeneemt bij een stijgende rente.

De startwaarde van de ODV-verplichting bedraagt € 317.000. Stel dat het u-rendement 2% is, dan zal de eindwaarde van de ODV-verplichting op de AOW-gerechtigde leeftijd (69 jaar met toepassing van het levensverwachtingsaanpassingsmechanisme) € 463.000 bedragen. Dat levert in jaar 1 een ODV-uitkering op van € 23.157,-. Deze zal bij een u-rendement van 2% per jaar stijgen tot € 33.736 in het 20ste en daarmee laatste uitkeringsjaar. Het prijsgegeven pensioen bedroeg, levenslang, € 50.000 per jaar.

De Raad voor de jaarverslaggeving heeft onlangs in een Richtlijn geoordeeld dat indien er gekozen wordt voor het omzetten van het pensioen in een aanspraak ingevolge een oudedagsverplichting er geen verschil is tussen de fiscale waarde van de oudedagsverplichting en de commerciële waarde van de aanspraak ingevolge de ODV. Oftewel, de ODV wordt altijd tegen de fiscale boekwaarde gewaardeerd "omwille van de eenvoud en administratieve lastenbesparing" en vanwege het feit dat het verschil tussen de fiscale en commerciële waardering veelal beperkt is.

3.6 Onbepaald eigen beheer

De Wet heeft uitsluitend betrekking op het in eigen beheer gehouden deel van het pensioen. Lange tijd was er veel onduidelijkheid over de veel voorkomende situatie van een gesplitste uitvoering van de pensioenregeling, ook wel onbepaald eigen beheer genoemd. In deze situatie heeft de DGA een kapitaal- of beleggingsverzekering gesloten. Voor de jaarlijkse vaststelling van het in eigen beheer gehouden deel van het pensioen en daarbij horende fiscale balanswaarde voor de aangifte vennootschapsbelasting wordt daarbij de fiscale herleidingsmethode toegepast. Zolang de DGA niet met pensioen is, kan nog niet definitief het in eigen beheer gehouden deel worden vastgesteld. Dat moet worden geschat. Dat gebeurt normaal gesproken via de fiscale herleidingsmethode. Kort gezegd komt deze methode erop neer dat op grond van fiscale grondslagen het geschatte pensioen wordt afgeleid van het verzekerde kapitaal dan wel de beleggingswaarde. Gaat de DGA daadwerkelijk met pensioen en komt het kapitaal tot uitkering dan had de DGA op dat moment de keuze er een

gegarandeerd pensioen voor aan te kopen of het kapitaal over te dragen naar de eigen BV. Dit heet het fixatiemoment. Het deel dat in eigen beheer wordt gehouden vanaf dat moment kan dan eenvoudig worden vastgesteld als het verschil tussen de totaal toegezegde aanspraak en het daadwerkelijk bij de verzekeraar aangekochte pensioen.

Met de wet uitfasering wordt het fixatiemoment van het maximaal in eigen beheer gehouden deel van het pensioen feitelijk op 1 juli 2017 vastgesteld, ongeacht of de polis daadwerkelijk tot uitkering is gekomen of niet. Het voor de nog niet geëxpireerde polis aan te kopen pensioen moet worden geschat op basis van commerciële grondslagen en niet, zoals de staatssecretaris lang heeft betoogd, op fiscale grondslagen. Immers, in dat laatste geval zou de DGA meer pensioen prijsgeven op 1 juli 2017 dan uitsluitend het deel dat in eigen beheer is gehouden. De fiscale grondslagen leiden tot een aanmerkelijk hogere schatting van het externe pensioen dan op grond van commerciële grondslagen. Een voorbeeld ter verduidelijking.

	Fiscale herleiding	Commerciële herleiding zonder indexatie	Commerciële herleiding met indexatie
Opgebouwd pensioen	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Premievrij kapitaal	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000
Herleide uitkering	€ 10.000	€ 5.500	€ 4.000
Eigen beheer pensioen	€ 15.000	€ 19.500	€ 21.000
Fiscale pensioenverplichting	€ 98.000	€ 127.500	€ 137.000

Uiteindelijk is in een Handreiking van de Belastingdienst, gepubliceerd op 30 juni 2017, een oordeel geveld.^v De DGA heeft in de Handreiking een keuze. Beide varianten zijn toegestaan. Uit het voorbeeld blijkt wel dat fixatie op commerciële grondslagen in 2017 zal leiden tot een forse, eenmalige, fiscale last. Voor DGA's met een onbepaald eigen beheer die nog geen keuze hebben gemaakt, een mooie gelegenheid om een afgewogen keuze te maken. De commerciële herleiding is uitermate geschikt voor DGA's met een goed gedekt pensioen die de extra fiscale last kunnen nemen in 2017 en/of besluiten om te kiezen voor de ODV-variant. De waardesprong van de fiscale balanswaarde biedt rendement met fiscaal voordeel. Voor DGA's met een slecht gedekt pensioen is de fiscale herleiding een uitkomst. Zij kunnen de balans verhoudingsgewijs meer verlichten en een grote bevrijding van de pensioenkleem realiseren. Voor DGA's die al hebben gekozen en het informatieformulier hebben verzonden, komt deze handreiking helaas te laat te meer wanneer zij de fiscale herleidingsmethode hebben toegepast.

Overigens zal de DGA na fixatie nog steeds een keuze moeten maken over de lopende pensioenverzekering. De handreiking biedt een coulancetermijn tot einde 2017 voor de vastlegging, of eerder, als voor die tijd de gefixeerde aanspraken worden afgekocht of omgezet in een ODV.

4 De partnerbescherming

Zowel in de situatie van afkoop als bij het omzetten in een ODV is expliciete instemming van de partner (en eventuele ex-partners) een voorwaarde voor het fiscaal sanctieloos prijsgeven van het pensioen. De staatssecretaris heeft in de parlementaire behandeling een punt gemaakt van de rechtsbescherming van de partner.

4.1. De partner staande het huwelijk

In zekere zin zitten DGA en partner in hetzelfde financiële schuitje, zeker zolang de samenleving in stand blijft. De getrouwde partner profiteert van goede tijden in de onderneming via het stijgende gezinsinkomen en de dividendruimte de zogenaamde 'dividendvreugde'. Dit geldt niet alleen voor de in volledige gemeenschap van goederen getrouwde partner, maar ook in veel situaties waarin er onder huwelijkse voorwaarden is getrouwd. Dividendruimte valt vaak onder het inkomensbegrip in huwelijkse voorwaarden, en moet worden verdeeld volgens veel periodieke verrekenbedingen. In de praktijk worden huwelijkse voorwaarden nauwelijks nageleefd en hebben ze uitsluitend een externe werking jegens schuldeisers van de onderneming. Is er dan sprake van scheiding dan wordt er verdeeld alsof er sprake is van volledige gemeenschap van goederen.

Huwelijkse voorwaarden zijn divers van inhoud en het is om die reden onmogelijk om een generieke conclusie te trekken. Wel kan worden opgemerkt dat veel huwelijksvoorwaarden een periodiek verrekenbeding bevatten waarmee jaarlijks het 'overgespaard inkomen' wordt verdeeld. Ook bevatten ze vaak een finaal verrekenbeding in het geval er sprake is van overlijden van een van de partners, of bij echtscheiding, of bij beide gebeurtenissen. Met het finaal verrekenbeding wordt beoogd een eindafrekening te maken alsof er sprake is van gemeenschap van goederen. In die gevallen dat er geen enkele vermogensvermenging is bedoeld, spreekt men van ijsskoude uitsluiting. Eén van de expliciete beperkingen daarbij is de uitsluiting van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

In slechte tijden zal de partner ook het ondernemingsrisico financieel ervaren. En als de DGA en de partner op grote voet hebben geleefd met een enorme rekening courant schuld als resultaat, zal in veel gevallen de partner medeverantwoordelijk zijn voor het ontstaan van deze schuld. Dit noemen we de 'relationele solidariteit'.

4.2. DGA pensioen en scheiding

De rechtsbescherming bij scheiding van een getrouwde partner (geregistreerd partnerschap is hiermee gelijkgesteld) is neergelegd in de wet verevening pensioenrechten bij scheiding. Tot 2007 had deze wet uitsluitend betrekking op het ouderdomspensioen. Na de invoering van de Pensioenwet is ook het partnerpensioen onderdeel geworden van deze Wet. Zodra de pensioenaanspraken worden prijsgegeven en worden afgekocht dan wel worden omgezet in een ODV-aanspraak vervallen de rechten van de partner op een deel van het pensioen: Een voorwaardelijk recht op de helft van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen en het volledige, tot het moment van scheiden opgebouwd, partnerpensioen komen daarmee te vervallen.

In eerdere arresten van de HR (HR 9-2-2007, ECLI:NL:HR:2007:AZ2658, NJ 2007/306 en (HR 20-03-2009, ECLI:NL:HR:2009:BG9458, NJ 2009/155) heeft de Hoge Raad aangegeven dat op basis van de eisen van redelijkheid en billijkheid (...) de vennootschap dient zorg te dragen voor afstorting bij een externe pensioenverzekeraar van het kapitaal dat nodig is voor het aan de andere echtgenoot toekomende deel van de pensioenaanspraak. In het arrest van de HR van 14 april 2017 (HR 14-04-2017, ECLI:ML:HR:2017:693) is gedeeltelijk contrair beslist dat als er onvoldoende kapitaal en/of liquide middelen aanwezig is/zijn, het tekort in beginsel zal moeten worden gedeeld, evenredig met de verhouding waartoe de verevening overeenkomstig art. 3 lid 1 WVPS leidt. Hiermee is het

uitgangspunt van de post-relationale solidariteit gedefinieerd. Kortom, de partner is mede debet aan een mogelijke onderdekking van het pensioen.

4.3. Partner en de Wet uitfasering

De aanspraken van de partner zijn voorwaardelijk van aard. Een benadering van de belangen van de partner uitsluitend met het oog op een toekomstige scheiding miskent de huidige situatie, staande het huwelijk. Dat alles neemt niet weg dat de partner alle gevolgen van de beslissing om het pensioen af te kopen dan wel om te zetten naar een ODV goed voor ogen moet hebben en dat er vastgelegd moet worden op basis waarvan het besluit is genomen.

Het pensioen is van de DGA en niet van de partner, hoewel tijdens de parlementaire behandeling anders wordt geconcludeerd. De passende compensatie wordt vervolgens opgehangen aan de wettelijke regels bij scheiding. Dat ligt minder voor de hand, want er is slechts sprake van fiscale disruptie zonder relatie met de staat van het huwelijk. De passende compensatie zou hooguit een voorwaardelijk karakter moeten krijgen, als blijkt dat er überhaupt sprake zou zijn van enig verlies aan voorwaardelijke rechten op uitkeringen,. Bij het in kaart brengen van de diverse belangen onderscheidt de werkgroep de volgende punten^{VI}:

1. Relationale solidariteit als vertrekpunt
2. Belangenafweging stakeholders
3. Geen directe afrekening op het omzettingmoment
4. Robuuste regeling af te stemmen op huwelijksgoederenregime
5. Meewegen dekking en ontwikkeling van de dekking in de tijd
6. Intuïtief genoeg om goed uit te kunnen leggen.

4.3.1. Relationale solidariteit als vertrekpunt

Analoog aan de ontwikkelingen in de rechtspraak dat bij scheiding het principe van post-relationale solidariteit wordt toegepast bij de verdeling van het pensioen in vennootschappen met onderdekking, passen we dit principe in dit geval ook toe. Dit impliceert dat de partner ook voordeel heeft genoten en naar verwachting, zolang het huwelijk stand houdt, ook voordeel blijft genieten uit de onderneming van de DGA. De eerder genoemde dividendvreugde heeft in het verleden geleid tot de huidige onderdekking en is daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De handeling om het pensioen af te stempelen is dan ook een gezamenlijk besluit van de DGA en de partner.

4.3.2. Belangenafweging stakeholders

Parallel aan het eerste uitgangspunt geldt dat de belangen van alle betrokkenen evenwichtig moeten worden afgewogen. Daarbij horen ook de belangen van de onderneming. De DGA heeft immers verschillende petten op: aandeelhouder, werkgever, werknemer en privé persoon. De continuïteit van de onderneming is ook van belang. Daarnaast zal een keuze altijd consequenties hebben voor zowel de DGA als de partner. Pensioen is immers inkomensvervanging. Niet alleen voor later, maar ook als het inkomen door overlijden van de DGA wegvalt.

4.3.3. Geen directe afrekening op het omzettingmoment

Zolang er geen problemen zijn binnen het huwelijk, als dat al kenbaar zou zijn, is er geen enkele noodzaak om af te rekenen alsof het huwelijk is beëindigd.

4.3.4. Robuuste regeling af te stemmen op huwelijksgoederenregime

In onze ogen is de noodzaak tot een passende compensatie primair afhankelijk van het gekozen huwelijksgoederenregime en, in de hybride vormen zoals bij een verrekenbeding, de naleving ervan. Laten we niet vergeten dat als er sprake is van 'koude uitsluiting', waarin ook de werking van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding is uitgesloten, de partner geen rechten kan ontlenen aan de pensioenregeling, behalve dan aan een eventueel toegezegd partnerpensioen op grond van de pensioenovereenkomst.

Een complicerende factor bij de beoordeling van de noodzaak tot compensatie zijn de mogelijke schenkingsaspecten bij het prijsgeven van pensioen. Het prijsgeven heeft, zoals we in de voorbeelden zagen, in veel gevallen een waardesprong van de aandelen tot gevolg. De aandelen zijn over het algemeen in handen van de DGA. Als de partner dus afziet van de voorwaardelijke aanspraken op pensioen, zou de belastinginspecteur zich op het standpunt kunnen stellen dat er sprake is van een schenking. Daarvoor geldt overigens dat er niet alleen sprake moet zijn van een verrijking van in dit geval de DGA en een verarming van de partner maar dat dit ook bewuste bevoordeling van de DGA door de partner is.

De waardesprong van de aandelen bij afkoop dan wel omzetting in een ODV is een gezamenlijk bezit in het geval van gemeenschap van goederen en moet bij helfte worden gedeeld bij scheiding. Ook de afkoopsom vloeit veelal terug als inkomen in het gezinsvermogen.

Bij huwelijkse voorwaarden is het afhankelijk van de afspraken om vast te stellen in hoeverre de partner wordt benadeeld en/of de handtekening van de partner geld waard is. Een afkoopsom valt vaak onder het inkomensbegrip in het periodiek verrekenbeding, evenals de niet uitgekeerde winst (=dividendruimte).

Tenslotte speelt ook het erfrecht een rol. Immers, de partner hoeft niet per definitie erfgenaam te zijn, en kan bij overlijden geen aanspraak doen op de ODV-uitkering. Dit vergt een zorgvuldige afweging waarbij de notaris een adviserende rol heeft.

4.3.5. Meewegen dekking en ontwikkeling van de dekking in de tijd

Dit sluit aan op het uitgangspunt van de relationele solidariteit. Het is niet realistisch om de hoogte van de compensatie te berekenen uitsluitend op grond van theoretische rekenregels en geen rekening te houden met de bedrijfseconomische realiteit van de dekking. De dekkingsgraad van het pensioen is variabel en afhankelijk van enerzijds de ondernemingsvariabelen (actiefzijde van de balans) en anderzijds van volstrekt niet-beïnvloedbare factoren zoals de marktrente. Dat is niet alleen het probleem van de vennootschap maar ook van de DGA en diens partner.

4.3.6. Intuïtief genoeg om goed uit te kunnen leggen

Dat is een grote uitdaging. Pensioenmaterie wordt als zeer complex ervaren en de vele vormen om de waarde van het pensioen te berekenen maken het niet makkelijker. De bouwstenen voor een compensatieregeling moeten op zichzelf logisch en intuïtief zijn. Dat bepaalt hoeveel waarde de DGA en de partner toekennen aan de compensatieregeling.

4.4. Bestaande gevallen van scheiding

Als er sprake is van een aan de ex-partner toekomend recht op een deel van het in eigen beheer gehouden pensioen, is de keuze voor het prijsgeven van het pensioen, gevolgd door afkoop dan wel omzetting in ODV niet zo vanzelfsprekend. Waarom zou immers een ex-partner meewerken? Een argument om wél mee te werken is dat de afspraak kan worden gemaakt om de rechten uit de risicosfeer van de onderneming te halen en direct alsnog af te rekenen tussen beide ex-echtelingen. Als ex-partners dan toch niet tot een vergelijk kunnen komen met betrekking tot de in het convenant overeengekomen verevening, dan zit er voor de DGA niets anders op dan de pensioenen in eigen beheer premievrij te maken c.q. te houden, met in het achterhoofd de mogelijkheid dat de marktrente in de toekomst weer stijgt naar meer normale niveaus, waardoor de commerciële waarde van de pensioenaanspraken daalt richting de fiscale waardering. De commerciële waarde is op dit moment zo hoog dat deze waarde veelal een hindernis vormt voor een vergelijk tussen ex-echtelingen. Bij een gestegen marktrente zal de pensioenkleem op het vermogen afnemen en wellicht ruimte bieden om het verevende pensioen alsnog af te storten.

5 Keuzemogelijkheden en omstandigheden

De keuzemogelijkheden die de DGA in de praktijk heeft, hangen sterk af van de omstandigheden van de DGA. In het volgende schema zijn enkele omstandigheden op een rijtje gezet en aangegeven welke keuze in die omstandigheid nog mogelijk is.

Los van de omstandigheden zullen ook persoonlijke voorkeuren van de DGA en partner een rol spelen.

Omstandigheid	Premievrij voortzetten	Afkopen	Omzetten in ODV
Voldoende liquiditeiten aanwezig	Mogelijk	Mogelijk, maar dan z.s.m. in 2017	Mogelijk, maar dan zo laat mogelijk eind 2019 (rente-aangroei van fiscale verplichting is 4%)
Ex-partner(s) aanwezig	Waarschijnlijk	Onwaarschijnlijk, maar dan afwikkelen toezegging ex-partner(s)	Onwaarschijnlijk tenzij ex-partner een voldoende tegemoetkoming accepteert.
Onvoldoende liquiditeiten aanwezig in BV	Mogelijk	Onmogelijk	Waarschijnlijk
Kleine verplichting	Mogelijk	Praktisch, indien liquiditeiten aanwezig	Alternatief voor afkoop, afwikkeling binnen 20 jaar
Ingegaan pensioen	Is al premievrij en wordt uitgekeerd. Let op indexatie-verplichtingen	Interessante optie via terbeschikkingstelling. Geen box . Rente-inkomsten in box 1 als inkomen belast.	Waarschijnlijk. Afwikkeling binnen 20 jaar, wel kans op hogere ODV-uitkering dan het pensioen
Inkomensbehoefte van de partner	Levenslang partnerpensioen mits gedekt door vermogen en/of risicoverzekering	Partnerpensioen vervalt. Let op inkomenspositie partner na overlijden. Adviesgevoelig	Partnerpensioen vervalt. Mogelijk heeft partner recht op ODV als erfgenaam. Adviesgevoelig
Afhankelijkheid en gebrek aan discipline	Mogelijk, en misschien wel het beste mits voldoende dekking	Mogelijk, maar niet verstandig vanwege ontbreken beklemming	Mogelijk, behoud van basisinkomen met beklemming. Wellicht afstorten in (bancaire) lijfrente op termijn.
Kwaliteit huwelijk, kans op mogelijke scheiding in de nabije toekomst	Mogelijk. Behoud juridische bescherming afhankelijke partner.	Bij gemeenschap van goederen valt afkoopsom 'gewoon' in gezamenlijk vermogen. Waardestijging aandelen idem. In andere gevallen wel financiële consequenties.	Idem. Kleinere bescherming voor afhankelijke partner indien er een afspraak is gemaakt over de verdeling bij scheiding.
Onbepaald eigen beheer	Fixatie premievrije aanspraak op 1 juli 2017. Mogelijk fiscaal voordeel door waardesprong	Keuze tussen fiscaal en commercieel herleiden bepaalt direct de hoogte van de afkoopsom	Commercieel herleiden levert fiscaal voordeel op én een hogere startwaarde van de ODV-verplichting

6 Laag 3: Toekomstige opbouw van pensioen

6.1 Inleiding

Een DGA die voor de toekomst pensioen wil opbouwen is aangewezen op de volgende mogelijkheden:

1. Verzekeren van een pensioenregeling bij een verzekeraar.
De pensioenregeling valt onder het fiscale pensioenregime, net zoals voorheen. Op deze regeling is de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding van toepassing.
2. Sluiten van een lijfrente bij een bank, verzekeraar, beleggingsonderneming of beleggingsinstelling.
Dit is een individuele pensioenvoorziening die valt onder het lijfrenteregime van de inkomstenbelasting. De premies zijn, onder voorwaarden, aftrekbaar via de aangifte Inkomstenbelasting. Ook een in de BV opgebouwde ODV kan afgestort worden in een lijfrente.
3. Vermogen opbouwen in privé.
4. Vermogen opbouwen in de BV.

Welke vorm van vermogensopbouw een DGA kiest, hangt af van vele factoren, niet in de laatste plaats de persoonlijke voorkeur van de DGA en de adviseur. Daarnaast zijn er nog meer vormen van 'pensioensparen'. Denk bijvoorbeeld aan het aflossen van de hypotheek, het investeren in vastgoed of andere bedrijven, kopen van een vakantiewoning en dergelijke.

Bij alle voornoemde vormen van vermogensopbouw spelen de volgende aspecten een rol: de spaardiscipline, kosten, belastingen, persoonlijkheid van de DGA en bijvoorbeeld de gezinssamenstelling.

6.2 Verzekeren van een pensioenregeling

De DGA kan net zoals in het verleden zijn/haar pensioen opbouwen bij een verzekeraar. Als bezwaren van een verzekerde regeling worden door de DGA (en de accountant) vaak gezien: de kosten van een verzekering en de omstandigheid dat het geld de onderneming verlaat. Tegenwoordig zijn de kosten in een pensioenregeling in vergelijking met het verleden lager: er wordt geen provisie meer in de premie berekend, de risicopremies zijn sterk gedaald en de lopende kosten in de beleggingsfondsen zijn veelal lager dan bij een bank en vermogensbeheerder. De kwaliteit van de beleggingen in life-cycles is ook voor kleinere vermogens goed.

Kiest de DGA voor verzekeren dan betekent dit dat de premie voor de opbouw van het ouderdomspensioen de vennootschap definitief verlaat, de pensioenpot buiten de ondernemingsrisicosfeer is gebracht en dat daarmee de spaardiscipline van de DGA vergroot wordt. Ook wanneer de DGA liever zo min mogelijk premie betaalt, is het van belang de risico's voor de nabestaanden van de DGA bij diens overlijden en arbeidsongeschiktheid goed in kaart te brengen. Zorg ervoor dat deze risico's afgedekt zijn door een verzekering: een kapitaalverzekering of een partner- en wezenpensioen kennen tegenwoordig een lage risicopremie.

Voor de opbouw van een DGA-pensioen gelden dezelfde regels als voor een pensioenregeling voor werknemers. Het enige verschil is dat de Pensioenwet niet van toepassing is. Dat geeft iets meer vrijheid in de vormvereisten van de pensioenregeling. Denk daarbij aan de pensioenovereenkomst en het verzekeringnemerschap.

6.3 Sluiten van een lijfrente bij een bank, verzekeraar of beleggingsinstelling

Zoals iedere belastingbetaler, kan de DGA bij voldoende lijfrenteruimte een lijfrentestorting doen bij een uitvoerder. Ook bij een lijfrentevoorziening wordt de DGA geholpen de spaardiscipline te vergroten. Bij een lijfrente is de premie voor alle leeftijden procentueel gelijk. Een pensioenregeling kent daarentegen een gestaffelde premie.

Er is nog een verschil dat aandacht verdient. Binnen een pensioenregeling is het eenvoudiger adequate en precies passende risicodekkingen mee te verzekeren, zoals een partner- en

wezenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Dat zal bij een lijfrentevoorziening separaat moeten worden geregeld.

6.4 Vermogen opbouwen in privé

Het opbouwen van vermogen in privé start met een hoger netto-inkomen uit de B.V. door een hoger salaris of door dividenduitkeringen. Dat betekent belastingheffing in box 1 respectievelijk box 2. Daarna zal bij het opbouwen van het vermogen in privé nog een box 3 heffing langskomen. Ieder jaar wordt er een percentage van het vermogen op 1 januari van het desbetreffende jaar geheven, lopend van 0,8613% voor vermogens beneden de € 100.001 tot 1,617% voor vermogens boven € 1.000.000. Deze effectieve belastingdruk wordt overigens jaarlijks vastgesteld en kan dus variëren in de tijd. Verder zal de spaardiscipline onder druk komen. De korte termijn wint het dikwijls van de lange termijn. Als de gezinsomstandigheden vragen om meer consumptieve bestedingen zullen die voorgaan op de opbouw van vermogen voor later. Verder speelt er nog de wijze van vermogensopbouw. Via deposito's, individuele aandelen of beleggingsfondsen. Vermogen opbouwen in privé is overigens ook een prima spreidingsmechanisme waarmee tevens wordt geprofiteerd van het depositogarantiestelsel in Nederland.

6.5 Vermogen opbouwen in de B.V.

Vermogen oppotten in de B.V. biedt de volgende voordelen boven de andere genoemde vormen van vermogensopbouw. Het vermogen blijft als werkkapitaal beschikbaar binnen de B.V. en kan afgestemd worden op vermogensopbouw voor de lange en korte termijn. Er is geen sprake van heffingen voor de inkomstenbelasting wel voor de vennootschapsbelasting. De inkomstenbelasting wordt geheven zodra het vermogen via loon en/of dividend wordt uitgekeerd. In het geval vermogen vanuit privé is teruggeleend aan de B.V. via de terbeschikkingstellingsregeling, is er eveneens belasting verschuldigd over de renteopbrengsten.

Zelfs een heffing vennootschapsbelasting kan bij een belegging in zakelijke waarden achterwege blijven. De waardering van deze beleggingen wordt gedaan op basis van de aanschafwaarde of lagere marktwaarde. Uiteindelijk volgt bij verkoop van de beleggingen een volledige heffing over de waardevermeerdering volgens het progressieve tarief voor de vennootschapsbelasting, De spaardiscipline kan vergroot worden als de B.V. besluit om binnen de B.V. een periodieke premie te betalen voor een verzekering die op naam staat van de B.V.: de dekkingspolis. De adviseur dient wel te verifiëren dat deze opzij gezette gelden niet nodig zijn voor het werkkapitaal van de B.V., Het betreft een verzekeringsvorm voor de lange termijn voor inkomen na de pensioendatum. Na de pensioendatum kunnen deze beleggingen gebruikt worden voor uitkering van dividend. Het voordeel is dat de belastingheffing over winsten uitgesteld wordt. Bij de dividenduitkering wordt de belasting in box 2 geheven.

Door een combinatie van bovengenoemde polis met een pensioenpolis kan een verder optimum bereikt worden. In de pensioenverzekering worden dan de risico's afgedekt. In de dekkingspolis worden gelden binnen de B.V. belegd c.q. verzekerd. Eventueel kunnen op de dekkingspolis een kapitaalverzekering bij overlijden en premievrijstelling meeverzekerd worden. Dat laatste is binnen een pensioenpolis alleen mogelijk, indien er sprake is van een inkomensvervangende uitkering na arbeidsongeschiktheid (artikel 10c, lid 1, sub c Uitvoeringsbesluit Wet op de Loonbelasting).

Als na verloop van tijd blijkt dat het beter is om het vermogen binnen de BV af te storten naar een pensioenpolis, dan kan dat gerealiseerd worden door gebruik te maken van het inhaalbesluit. In de dekkingspolis wordt weliswaar belast rendement gerealiseerd, maar tegelijkertijd kan de waardeoverdracht naar de pensioenpolis als last worden genomen.

Zolang het vermogen binnen de vennootschap wordt verworven, in welke vorm dan ook, blijft het binnen de ondernemingsrisicosfeer van de onderneming.

7 Afsluiting

De wet Uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen beoogt een vereenvoudiging te realiseren in de fiscale positie van het pensioen van de DGA. Tegelijkertijd streeft de wetgever in 2017 naar een belastingopbrengst van 2,1 miljard euro.

Helaas is er sprake van een zeer complex stelsel van wet- en regelgeving en zijn helaas nog niet alle fiscale en juridische issues uitgewerkt.

Met deze paper heeft de KPS werkgroep DGA een overzicht willen geven van de keuzes die de DGA heeft op grond van de Wet en van de gevolgen op verschillende deelgebieden van ons vakgebied. Zonder de indruk te willen wekken volledig te zijn. Daarvoor is de impact van de wet op sommige terreinen te specialistisch en te veel casus specifiek.

Pensioen in eigen beheer kent veel nadelen, maar ook voordelen. Met pensioen in eigen beheer werd min of meer een spaardiscipline afgedwongen met de noodzaak een deel van de verdien capaciteit van de DGA om te zetten in een inkomensvervangende voorziening voor later. Dat automatisme wordt nu verlaten. Het is afwachten of de DGA de keuzevrijheid omarmt en, op eigen initiatief, geld opzij gaat zetten voor later. Een mooie rol voor adviseurs om de DGA hierin te ondersteunen en te begeleiden.

8 Verantwoording van deze notitie

Deze notitie vormt het resultaat van de discussies die in de werkgroep zijn gevoerd en is gebaseerd op de brede praktijkervaring van de leden van de werkgroep. De aanbevelingen worden gedragen door de leden van de werkgroep, hetgeen niet automatisch betekent dat het de mening van alle individuele leden betreft.

KPS streeft naar discussie ten aanzien van pensioenthema's. Het bestuur van KPS heeft kennis genomen van deze notitie, kan zich vinden in de aanpak van de werkgroep en onderkent het belang van de door de werkgroep gedane aanbevelingen.

Deelnemers KPS werkgroep DGA			
Astrid (voorzitter)	Binnekamp	Anne	Mulder
Onno	Blom	Ton	Roebroek
Jack	Borremans	Johan	van Soest
Ruud	Junge	Ake	van der Vinne
Frans	van Liempt	Bianca	Wateler

-
- ⁱ Vanwege een dreiging van een lek in de wetgeving moest de uitvoering worden uitgesteld tot 1 april 2017 om de budgettaire meevaller van 2,1 miljard in 2017 te realiseren,
- ⁱⁱ “Onbeheerste uitfasering pensioen in eigen beheer”. Publicatie in Pensioenmagazine, mei 2017.
In deze publicatie zijn alle op dat moment gepubliceerde V&A’s becommentarieerd.
- ⁱⁱⁱ Zie RJ-uiting 2014-04. Zie ook “De accountants als pensioenadviseur... als het aan de RJ-ligt (deel 2)”. Accountancynieuws mei 2014.
- ^{iv} “Hoe hoog is het pensioengetal van uw klant? Publicatie in Accountancy Vanmorgen, derde kwartaal 2016. Het DGA-pensioengetal is een adviesconcept voor accountants dat door Jack Borremans, partner bij LNBB actuarissen + pensioenconsultants en deelnemer aan de Kring van Pensioenspecialisten en mede-auteur van dit paper, is geïntroduceerd in deze publicatie.
- ^v “Handreiking fiscale behandeling elders verzekerd pensioen (versie 7 juli 2017)”
www.belastingdienstpensioensite.nl
- ^{vi} “De passende compensatie is meestal voorwaardelijke compensatie”. Pensioen-up-to-date 2016-22.